

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet 2025-10-06

Dnr C2025/511

li.remissvar@regeringskansliet.se

cc: li.rul.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar angående betänkandet ”Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik” (SOU 2025:85), LI2025/01327

Centrum för forskning om hållbar samhällsförändring vid Karlstads universitet har beretts möjlighet att besvara rubricerad remiss och vill anföra följande.

Eftersom detta remissvar rör en delrapport från en ej färdig utredning så kan en brasklapp vara på sin plats inledningsvis. Det är svårt att ha synpunkter på något som inte är färdigt och dessutom inte presenterar så många konkreta förslag. Det går att instämma en hel del i problembeskrivningen i utredningen, men det är svårt att ta ställning till förslag som ännu inte presenterats. En utredning är förstås också styrd av de direktiv den fått, och de kan man som remissinstans inte heller påverka. Vi saknar t ex kommunerna i utredningen, liksom EU. Dessa två styrningsnivåer är viktiga, utöver stat och region, men de ska enligt direktiven inte beröras.

Utredningens tre frågor rör aktörers ansvar och uppgifter, hinder för samordning och förslaget att slå ihop regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken till ett politikområde. När det gäller aktörers ansvar och uppgifter så har vi i ett nyligen avslutat uppdrag gjort liknande konstateranden som utredningen. Området präglas av många aktörer och otydliga roller och det är en situation som tycks bestå trots åtgärder och förändringar över en längre tid (se Tunström & Andersson 2025). När det gäller hinder för samordning av statliga myndigheter så står det inte mycket i utredningen i nuläget utöver generella resonemang, men kanske kommer det utvecklas i nästa fas. För att kunna föreslå förändringar där behövs nog tydligare empiriska resonemang kring hinder, tror vi.

Den här delrapporten fokuserar mycket på tilltron till samverkan och samordning, men vi saknar analys. Utredningen skriver: ”Det som har brustit i den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken är bland annat att aktörernas roller, ansvar och uppgifter inte varit tillräckligt tydligt definierade.” Hur ska samverkan lösa detta om det egentligen handlar om roller och ansvar? Om man, som utredningen tycks vilja, vill lyfta samverkan som en fruktbar och nödvändig metod så måste man definiera vad man menar med samverkan. Både samverkan och samordning är förrådiska ord som kan dölja maktrelationer, rättviseperspektiv etc. Och varför ska kommuner, civilsamhälle (och näringsliv, minoriteter och urfolk) delta i samverkansarbetet? Får de resurser för att kunna göra det? Får de göra något mer än legitimera en regional tillväxtpolitik?

Den tredje frågan i utredningen, om att slå ihop två politikområden till ett, tycks i princip redan besvarad med ett ja av utredningen. Förslaget går att tolka som en

kritik mot regionalpolitiken, att den styrts så starkt av en tillväxtdiskurs att den inte kunnat hantera de värden som landsbygdspolitiken representerar. Men vi ser risken att regionalpolitiken helt sväljer landsbygdspolitiken som stor om de blir ett gemensamt politikområde. Regional utveckling i regi av de regionala administrationerna är dels tydligt geografiskt avgränsad administrativt, dels är den väldigt styrd av EU. Landsbygdsutveckling kopplar tydligare till civilsamhället och dess organisationer, byaföreningar etc. och en sådan politik måste så passa "alla" landsbygder oavsett geografi. Vad händer när de ska bli ett och samma område?

Utredningen skriver: "Utredningen använder sig i analysen av tre övergripande värden som vi bedömer är centrala för en territoriell politik: Territoriell sammanhållning, effektiv och platsbaserad samordning samt lokal och regional förankring." Vi ser inte riktigt vad detta betyder, och hur de tre värdena förhåller sig till varandra, eller överlappar?

Det står att styrningen ska vara verksamhetsanpassad, och politik och insatser ska anpassas till regionala och lokala förhållanden. Samtidigt konstateras det att det behövs ökad tydlighet och att staten ska tala med en röst, och oklara ansvarsförhållanden och olikartade geografier för olika aktörer lyfts som ett problem. Det hänger inte riktigt ihop.

Men, det finns en slags kraftfull utopism i en riktigt genomgripande förändring till en rumslig politik. Vi tror dock att det kommer förbli en utopi, framför allt om man inte tar tag i rättvisaspekterna och maktfördelningen. Och bygger man inte in en målkonflikt i den territoriella politiken? (Dvs regional konkurrens och likvärdiga möjligheter? Regional utveckling och sammanhållning etc.) Vad ska den territoriella politiken syfta till egentligen? Konflikten mellan sammanhållning och regional konkurrens är en helt avgörande fråga.

Utredningen skriver: "Vi konstaterar att de förutsättningar på systemnivå som behövs för att åstadkomma en sammanhållen territoriell politik inte finns på plats i dag. Målen för politiken är inte tillräckligt tydliga, vilket bland annat försvårar uppföljningen av politiken. Ansvarsfördelningen är inte heller tillräckligt tydlig för att de olika aktörerna på ett effektivt sätt ska kunna planera och genomföra insatser som skapar förutsättningar för att uppnå politikens mål. Otydligheten innebär också att förutsättningarna för samverkan inte är tillräckligt goda. Det saknas slutligen ett system för uppföljning som gör det möjligt att i tillräcklig utsträckning utvärdera den förda politiken, vilket inte minst är viktigt för att uppnå ett lärande i politikgenomförandet."

Vi instämmer i den här problembeskrivningen men vi tycker inte att utredningen riktigt (än?) närmat sig det här problemet. Vi ser inte någon ambition till tydligare mål eller förslag till förbättrad ansvarsfördelning eller konkreta sätt att säkerställa en rättvis samverkan i denna delrapport.

Detta yttrande lämnas av rektor Jerker Moodysson efter föredragning från Moa Tunström, lektor i kulturgeografi och föreståndare för Centrum för forskning om hållbar samhällsförändring. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Tuva Sandberg, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Jerker Moodysson

Moa Tunström

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign